

Inv. nr. 8/2018

MANUSKRIFT. ILLUSTRERET KOMPENDIUM AF EROTISKE TEKSTER
209 BLADE

DET OSMANNISKE RIGE; MELLEM 1799 OG 1817

HVERT BLAD: 32,2 X 20,5 CM

Dette manuskript tilhører en genre af erotisk litteratur, som på tyrkisk kaldes *bahname* (fra arabisk *bah*, sex, lyst, libido). Genren eksisterede i Det Osmanniske Rige helt fra det 15. århundrede og bestod primært af ældre tekster oversat fra persisk og arabisk.

Manuskriptets hovedtekst er en tyrkisk oversættelse af en arabisk, erotisk manual, som tilskrives egypteren al-Tifashi (d. 1253), der var en lærd mand inden for seksuel hygiejne og mineralogi.¹ Herudover indeholder det flere kortere tekster om mænds, kvinders og unge drenges skønhed og karaktertræk, samt en række kortere humoristiske anekdoter med erotisk indhold.²

Teksterne ledsages af hele 85 miniaturemalerier på pergament udført af flere forskellige, anonyme kunstnere. Nogle af malerierne skildrer teksternes handling ret nøjagtigt, mens andre forstærker deres erotiske

undertoner ganske betragteligt.

Ud over deres eksplicitte seksuelle karakter ligner manuskriptets miniaturer på mange punkter andre osmanniske malerier fra samme periode. De omhyggelige gengivelser af forskellige klædedragter minder om et stort antal samtidige skildringer af både lokale og eksotiske mænd og kvinder (se f.eks. 172/2006 og 173/2006). Endvidere viser de perspektiviske landskabs- og arkitekturskildringer samt brugen af skyggeeffekter, at kunstnerne har ladet sig inspirere af europæisk kunst, hvilket var en udbredt tendens omkring år 1800 (se f.eks. 27/2008).

”En Kro-scene” (fol. 34r), som vises her, er en af manuskriptets mest uskyldige miniaturer. Den viser to græske drenge udklædt som kvinder, der danser på en beværtning i Istanbuls Galata-bydel. Gæsten, som sidder ved bordet med front mod beskueren, er interessant, fordi han lader til at optræde i flere af de efterfølgende sexscener (fol. 128r), samt på det helfigursportræt, som afslutter manuskriptet (fol. 209a). Mandens særlige turban identificerer ham som en osmannisk embedsmand, og det er muligt, at der er tale om manuskriptets unavngivne mæcen.³

Fol. 10r, ”Den anbefalede metode til opnåelse af graviditet”

Denne miniature ledsager en tekst om forplantning. Heri forklares det, at en succesfuld undfangelse kræver omhyggeligt forspil og en simultan orgasme. Dette skyldes ifølge teksten, at ”*graviditeten afhænger af, at mandens og kvindens kropvæsker blandes under fælles klimaks, eller ved at kvinden opnår klimaks først.*”

Bahname-genren blandede ofte det pornografiske og det humoristiske med forskellige medicinske råd om graviditet, prævention, impotens og manglende sexlyst. Flere af de kendte *bahname*-værker menes desuden at være sammensat af læger.

Fol. 41v, ”Samlejescener mellem europæiske mænd”

Mændene i disse scener kan identificeres ud fra noterne skrevet med rødt. Den øverste miniature viser således en polak, som penetrerer en tysker/østriger, mens det på nederste miniature drejer sig om en russer og en hollænder.

Manuskriptet indeholder 11 andre lignende homoerotiske miniaturer med mandlige arketyper fra Europa og Det Osmanniske Rige (spaniere, grækere, tyrkere og syrere osv.). Teksten på de omgivende sider diskuterer de forskellige folkeslags skønhed og særlige karaktertræk. Illustrationerne lader til at være inspireret af periodens uerotiske ”kostume-albums”, som var populære både blandt lokale og udlændinge i Istanbul.

Fol. 57v, ”Penissammenligninger/veludrustede arabere”

Manuskriptet indeholder også en række illustrerede diskussioner af variationer inden for de kvindelige og mandlige kønsorganer. Den

øverste miniature på denne side viser således seks mænd, hvis penisser varierer i størrelse og udseende.

Den nederste miniature ledsager to kortere, humoristiske anekdoter om særligt veludrustede arabere. En mand ved navn Ibn al-Ghazz havde efter sigende en penis af en så enorm størrelse, at kameler forvekslede den med en træstamme og gnubbede sig op ad den.

Fol. 78v-79r, ”Kvinder med børn i hammam”

Denne dobbeltminiature tager beskueren med ind i hammamens kvindeafdeling, hvor mænd ellers var forment adgang. Maleriet viser en gruppe kvinder og enkelte børn forsamlet omkring badstuens centrale bassin. Nogle af kvinderne vasker eller reder sig, en kvinde gnubber sig med en badehandske, og en ryger på en lang pibe, mens hun ordner en andens hår.

Den ledsagende tekst beskriver dagens gang i hamammen, og selvom der fortrinsvis dvæles ved kvindernes skønhed, skildres det også, hvordan der udveksles skældsord og seksuel sladder, mens nogle af kvinderne endda slås eller masturberer.

Fol. 82v, ”Kvarterets indbyggere opsøger en utugtig kvinde”

Denne miniature ledsager en fortælling om kvindelist. En prostitueret har besøg af en kunde, da hun opsøges af en vred hob anført af den lokale imam. Forsamlingen kræver hende forvist fra byen, men hun inviterer imamen indenfor og overbeviser ham om, at hendes kunde blot er en yngre slægtning, som hun har opfostret fra barnsben. Herefter kan hun og kunden fortsætte deres forehavende i fred.

Nattescener er sjældne inden for den osmanniske miniaturetradition, og endnu mere usædvanligt er den naturalistiske gengivelse af lampelysets skygger, der kastes på jorden og muren bag forsamlingen.

Fol. 115r, ”En enke forfører en blind mand, som vogter hendes mands grav”

I manuskriptet indgår også en version af en ældre arabisk historie, hvor kaliffen al-Mutadids ti tjenestepiger kappes om at overgå hinanden med forunderlige historier om kvinders seksuelle appetit. Den femte tjenestepige beretter således om en ung enke, der ansætter en blind mand til at vogte sin mands grav. Da hun en dag finder vagten sovende med en tydelig erektion, gribes hun af begær og bestiger ham midt i gravkammeret.

Fol. 116r, ”Kvinden og muldyrdriveren”

Der er få aspekter af seksuallivet, som ikke behandles i manuskriptet, og således indeholder det også flere beskrivelser af zoofili. Miniaturen her ledsager beretningen om en kvinde, der ser en ung muldyrdriver, der dyrker sex med sit muldyr. Kvinden ophidses af synet og tager derefter muldyrdriveren som sin hemmelige elsker.

Scenen indgår i samme historie som den i mausoleet (fol. 115r), og formålet syntes igen at være at forundre læseren over kvinders seksuelle appetit.

Fol. 126v, ”Kæde-manøvren”

Manuskriptet indeholder flere forskellige fortællinger om homoseksualitet. I en af disse møder hovedpersonen en ung mand i en paladshave. Den unge mand indvier ham i homoerotikkens glæder ved at præsentere ham for 16 forskellige stillinger, som er omhyggeligt beskrevet og illustreret. På et tidspunkt bliver fortælleren introduceret for en gruppe af den unge mands venner, og sammen udfører de en kompliceret stilling med ti deltagere ved navn *zincir sekişi* (kæde-manøvren).

I osmannisk erotisk litteratur skelnes der mellem kvinder, mænd og skægløse ynglinge, og sidstnævnte udgør nærmest et køn for sig selv indtil voksenalderen. Ifølge denne litteraturs logik var det ikke umandigt at have sex med en yngling, vel at mærke så længe man selv indtog den aktive, penetrerende rolle. Kærlighed og sex mellem voksne mænd er derimod et mere marginaliseret emne i litteraturen.

Denne og flere andre miniaturer i nærværende manuskript bryder dog med den vante logik, da de tydeligt skildrer voksne, skæggede mænd, der har sex med hinanden. I denne miniature ser vi tilmed, hvordan modsætningsforholdet mellem den aktive og den passive rolle opløses.

Fol. 128r, ”Hoffolk forlyster sig”

Denne miniature indgår også i historien om de 16 sex-stillinger (se fol. 126 verso). Historien foregår egentlig i den syriske by Raqqa i det 9. århundrede, men illustrationerne er dog umiskendeligt osmanniske. Flere af mændene på denne miniature kan vha. samtidige ”kostume-albums” identificeres som osmanniske embedsmænd og hoffolk. Manden med den blå kåbe lader endvidere til at være identisk med manuskriptets formodede mæcen, som også optræder i kro-scenen (fol. 34r) og på det afsluttende portræt (fol. 209r).

Fol. 140r, ”Kvindebedårerens og pæderastens”

Denne miniature fungerer som åbningsillustration til historien om *Zenpare* (kvindeelskeren) og *Gulampare* (ynglingeelskeren), som forsøger at overbevise hinanden om det fortræffelige ved netop deres tilbøjelighed. De to forførelser er her i gang med at lægge an på hhv. en tilsløret kvinde og en ung mand, og scenen indeholder et væld af forfinede detaljer såsom ansigtsmimik og kropssprog.

Diskussioner om fordelene ved at have sex med hhv. kvinder og ynglinge kendes i øvrigt fra ældre arabisk og persisk litteratur, eksempelvis indeholder *Tusind og én nat* en verbal kappestrid om emnet.[1]

[1] *Tusind og én nat*, oversat af Ellen Wulff, København 2013, bd. 3, s. 488-497.

Fol. 159r, ”Kvinden og den sorte paladsslave”

Denne historie beretter om en berømt musiker i Cairo, som eskorteres til en prostitueret af en sort paladsslave. Kvinden og slaven fatter dog hurtigt interesse for hinanden, og i mellemtiden gemmer musikeren sig, så han kan overvære akten. Hans ansigt er akkurat synligt i vinduet.

Slavegjorte mænd af afrikansk afstamning var fast inventar ved mange islamiske hoffere, og de omtales ofte i ældre arabisk litteratur. Flere historier i *Tusind og én nat* kredser således om sorte mænds påståede virilitet - ofte med lige dele fascination og ængstelse.

Fol. 184r, ”To scener med sex mellem kvinder”

Seksuelle relationer mellem kvinder er sparsomt beskrevet i den osmanniske erotiske litteratur og endnu sjældnere illustreret.

Dette manuskript indeholder et kort kapitel om lesbianisme (*musahaqa*), som akkompagneres af disse to miniaturer.

På det øverste maleri ses to kvinder med blottet underkrop i en liggende omfavnelser. Nedenfor ses to kvinder omslynget i et kys, mens den ene penetrerer den anden med en påspændt, rød penis-atrap.

Fol. 184v, ”Den rige kvinde som foretrak unge drenge”

Denne miniature ledsager historien om en velhavende kvinde, som afskyede mænd. I stedet indlod hun sig med unge drenge, og hun havde for vane at gnide sit køn mod deres anus, indtil hun besvimede af nydelse. En tjener med draget sværd holdt vagt og sørgede for, at drengene ikke forsøgte at penetrere hende, når hun var besvimmel.

Fol. 201r, ”Dommeren og de to kvinder”

Historier om dommere, der dømmer mellem to kvinder, har floreret i utallige udgaver siden den bibelske historie om Kong Salomons dom. Denne miniature ledsager en humoristisk historie om to kvinder, der driller en notorisk liderlig dommer.

Den ene kvinde forklarer, at hun har solgt noget linned til den anden, som efter aftale skulle være så tykt som hendes hår. Den anden kvinde protesterer og hævder, at den aftalte tykkelse svarede til hendes ankler. Den ophidsede dommer svarer hertil, at kvinderne bør stille sig tilfreds med tykkelsen på hans erigerede lem, hvilket får dem til at flygte under latter.

Fol. 209r, ”Mandsportræt”

Manuskriptets sidste maleri er dette helfigursportræt af en stående mand med en buket blomster. Både hans ansigtstræk, dragt og turban antyder, at der er tale om den samme mand, som optræder i kro-scenen (fol. 34r) og i flere af de erotiske miniaturer (fol. 128r). Portrættet styrker formodningen om, at manden er værkets oprindelige mæcen. Måske skal placeringen bagerst i manuskriptet tolkes, som om han står og ser tilbage på sin ungdoms erotiske eventyr.

- ¹ J. Ruska og O. Kahl: ”Al-Tifashi” i *Encyclopedia of Islam, New edition, Leiden 1960-2002, bd. 10, s. 476.*
- ² Tülay Artan og Irvin Cemil Schick: ”Ottomanizing-pornotopia: Changing visual codes in eighteenth-century Ottoman erotic miniatures” i Francesca Leoni og Mika Natif (red.): *Eros and Sexuality in Islamic Art, Farnham 2013, s. 158 og 177.*
- ³ *En facsimile-udgave af manuskriptet inkl. oversættelse og flere forskningsartikler er pt. under forberedelse.*

Publiceret i:

Sotheby's, London 4/4-1978, lot 120;

Marina Wallace, Martin Kemp, Joanne Bernstein: *Seduced: Art and Sex from Antiquity to Now*, Barbican Centre, London 2007, s. 120-121;

Tülay Artan og Irvin Cemil Schick: ”Ottomanizing-pornotopia: Changing visual codes in eighteenth-century Ottoman erotic miniatures” i Francesca Leoni og Mika Natif (red.): *Eros and Sexuality in Islamic Art*, Farnham 2013, s. 178-179 fig. 7.8-7.9; Sotheby's, London 25/4-2018, lot 105;

Irvin Cemil Schick: ”Between the abstraction of miniatures and the literalism of photography: Amateur erotica in early twentieth-century Turkey” i Pedram Khosronejad (red.): *Anthropology of the Contemporary Middle East and Central Eurasia*, 5-6, 2017-2018/19, s. 6, 8-9, fig. 7-8;